

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimită tot felul de scrisori, cereri și bani. Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 8 fileri.

A DE VERUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

Foale pentru poporul muncitor român.

Redactată de un comitet.

Apare în fiecare Vineri.

ABONAMENTUL:
Pentru Austro-Ungaria:
Pe 1 an — — 4 coroane
Pe 1/2 an — — 2 coroane
Pe un 1/4 an — 1 coroană
Pentru strălăitate:
Pe 1 an — — 6 coroane
Pentru America:
Pe 1 an — — 2 dolari

De ce voim votul universal?...

În adunările populare ce se țin acum pentru votul universal, cei mai mulți dintre vorbitori, după ce arată toate ticăloșiile guvernului de astăzi, toate relele administrației, ale militarismului și ale parlamentarismului oligarhic — sfârșesc prin a spune că votul universal va pune capăt tuturor acestor rele. Reforma aceasta e înfățișată așa dar ca leacul tămăduitor al bolilor de care suferă viața noastră politică, socială, economică. Se face însă greșala de a nu se arăta deslușit și pe larg, de ce anume se leagă atâtea nădejdi în votul universal. În articolul acesta voim de aceia să arătăm motivele de căpetenie pentru cari suntem atât de însuflețiți pentru o astfel de reformă electorală.

Dacă voim ca administrația, justiția și guvernele din țara noastră să nu mai fie niște organe de mână a doua, niște arme în slujba unor interese domnești, cari le dictează să fie cum sunt.

Dacă voim să nu mai avem miniștri răi și pătimiși, direct interesați în cauză, că mari proprietari sau rude de mari proprietari, reacționari.

Dacă voim ca fișpanii, solgăbirăii, judecătorii și jandarmii să nu mai calce legile, să nu se mai facă vinovați de rea-voință, incorectitudine, venalitate și cruzime, săvârșite în profitul acelei clase de oameni cari au o covârșitoare putere economică, socială și politică în țara noastră.

Dacă voim toate acestea — apoi să luptăm pentru înfăptuirea votului universal. Căci prin acest mijloc s'a făcut să fie în țările civilizate altă administrație, altă justiție, alte legi, alte guverne. Chipul viitorului nostru să-l căutăm în înfățișarea popoarelor civilizate de astăzi. În apusul Europei s'a dat administrației și justiției, un alt punct de sprijin decât cel vechiu, și pe dată lucrurile s'au îmbunătățit. Acolo iau parte clasele de jos la făurirea legilor, în folosul lor. Acolo e un parlament cu adevărat popular, care supraveghează, controlează, îndreaptă și pedepsește organele aplicării legilor.

Dar la noi, în țara ungurească, cine e mare și tare? Oricine, afară de țaran și lucrător, peste care apasă cu toții. Când în patria noastră, marele proprietar agrar, marele fabricant, — sunt și mari alegători, și deputați și magnați și miniștri, atotputernici și singur atotputernici în țară — cum am voi ca fișpanul, solgăbirăul, judecătorul și toate instrumentele aplicării legilor — să se pue alături de cei mici și slabi, să le aperse interesele împotriva celor de sus?

Toți aceștia, judecătorul ca și jandarmul, oameni și ei ca și noi toți, nu sunt în funcția lor, decât un rezultat al puterilor reale ce există în țară, ei stau în serviciul și în slujba clasei stăpânitoare.

Oamenii, în genere, nu sunt cu mult mai răi în țara ungurească ca aiurea. Un solgăbirău ungur poate fi aproape tot așa de bun ca unul francez, german sau englez. Tot astfel și un judecător și un jandarm. Nu există în fond bun sau rău judecător, primar, etc. — ci fiecare e omul timpului și al condițiilor în cari tră-

iește. Într'un anumit regim, administrația și justiția vor lucra într'un anumit fel. Cu timpul regimul nou dăinuind și tot perfecționându-se, chiar firea organelor aplicării legilor se va schimba.

Trebue deci schimbat regimul, adecă trebue slăbit punctul de sprijin de acum al administrației și justiției și de dat un nou punct de sprijin, de creat o putere nouă protivnică celei vechi. Prins între aceste două puteri, miniștrii, fișpanii, solgăbirăii, judecătorii, etc, vor apuca un nou drum, se vor ridica deasupra intereselor și patimilor personale sau de clasă, vor pune pe fiecare la locul lui, dându-i ce i se cuvine și împiedicând de a i se face năpăstuirii prea strigătoare.

În noul regim al votului universal, soarta țării nu va mai depinde numai de bunătațea sau răutatea unor oameni, ci domnind o statornicie în aplicarea legilor, țara își va avea soarta pusă mai presus și ceva mai solid decât buna sau reaua voință a câtorva.

Sub regimul votului universal, guvernarea oamenilor va fi stabilit pe un principiu de ordin general, principiul că puterea emană, provine dela popor, dela totalitatea înșilor, cari sunt legați prin interese comune ca obște.

Cărmuirea de până acum a țării ungurești n'a fost favorabilă instruirii, ridicării materiale și emancipării poporului, fiindcă regimul oligarhic înăbușește drepturile maselor și se răsămă numai pe favoruri sociale și politice, ceiace duce la ultimul grad de corupție și descompunere.

Votul universal va răsturna acest sistem. Și pentru votul universal nu trebue o specială pregătire, căci poporul, muncitorii dela orașe ca și dela sate au destulă maturitate politică, căpătate prin luptele și suferințele vieții. Politica e viață. A trăi este a face politică, în fiecare zi, cu sau fără drepturi. Toată istoria omenirii e un șir nesfârșit de fapte politice, de chestiuni și probleme politice. Votul universal, nu e în afară de firea, de-nevoile și de capacitatea oamenilor, pentru a le trebui acestora învățătură nouă pentru ca să-l exercite. E numai o formă mai civilizată și mai desăvârșită a exercitării puterii politice a maselor, cari de altminteri nu au așteptat forma aceasta pentru a fi întotdeauna un factor politic activ.

Din caverne și până astăzi popoarele au votat neconținut, dar când cu pumnul, când cu cuțitul, când cu foc și sabie, prin răcoalele groaznice în masa, aci izbutind, aci fiind învinse, întocmai ca și la alegeri, căci nu în totdeauna triumfă prin revoluții. Dar pentru fiecare timp, manifestarea voinței poporului, îmbracă altă formă, și credem că pentru vremurile noastre, forma cea mai pacinică, mai rodnică este numai forma buletinului de vot.

Iată la ce se reduce în fond chestiunea votului universal, care e tot atât de veche cât e de vechiu omul pe pământ, numai că s'a manifestat sub diferite forme, prin urmare nu poate fi nici un moment vorbă de o învățătură specială ca masele să-l exercite. În rezumat, îndelunga corupție și marile abuzuri de sus, unite cu marea și îndelunga suferință de jos, iată ceiace face ca un popor să fie copt pentru o acțiune politică. La noi ambele măsuri — s'au împlinit.

Viața politică și socială. IN ȚARĂ.

Șefii partidelor asupra situației politice. — Ce spune Lukács, Kossuth, Andrassy, Kelemen. — Cum se va putea pune capăt crizei?

În luna August, vacanța politică va lua sfârșit. Vor reîncepe adunările populare, iar deputații și miniștrii vor continua să-și țină dările de seamă în fața alegătorilor.

Ministrul președinte Lukács, a ținut să facă cunoscut lumii, printr'un interviu acordat ziarului „Pesti Hirlap” ce anume crede el despre actuala situație în țară și ce va aduce viitorul.

Domnul ministru președinte, a declarat fără rușine, că pune mai mult preț pe ținuta congregațiilor și muncipiilor, decât pe aceea a adunărilor populare, fiindcă cele dintâi reprezintă mai bine opinia publică. Cine va crede pe cuvânt, pe Lukács, — când se știe prea bine că municipiile și congregațiile lucrează așa cum poruncește fișpanul, și numai prin teroare și corupțiune, aceste corporațiuni au votat încredere guvernului. Pe când la adunările populare, i-au parte mii de cetățeni, din toate păturile sociale, și acolo neîmpedicați de nimeni își pot spune cuvântul. Ori tocmai aceste adunări, reprezentă adevărata opinie publică, și ele s'au pronunțat contra guvernului.

În ce privește cererea opoziției, ca Lukács și Tisza să plece, și numai atunci criza va lua sfârșit, ministrul președinte a declarat că nimeni altul decât regele și majoritatea parlamentului pot hotărî în această privință. Cât vreme domnul Lukács și domnul Tisza se vor bucura de încrederea regelui și a majorității — ei vor rămâne la posturile lor. Singura concesie ce Lukács voiește s'o acorde opoziției — e o reparațiune pentru lovitura de stat a lui Tisza, dar felul cum înțelege el această reparațiune — îl va face cunoscut la darea sa de seamă ce o va ține la Aiud. Lukács a mai declarat că la toamnă va prezenta parlamentului proiectul de reformă al votului universal, proiect care „va fi atât de liberal și democratic, încât guvernul cu drept cuvânt se va bucura de sprijinul publicului liberal și democrat.”

În general, Lukács se arată foarte optimist, plin de nădejdi frumoase de viitorul guvernului său.

De altă părere sunt firește conducătorii opoziției. Francisc Kossuth în ziarul său „Budapest” declară că singura deslegare a crizei politice, e că acei cari au pricinuit răni atât de mari parlamentarismului, să fie înlăturați dela putere, ca să se dovedească că 'n parlamentul ungar, până și guvernul și președintele Camerei nu pot scăpa de pedeapsă, când abuzează de puterea lor.

Contele Andrassy, declară că lucrul cel mai înțelept ar fi ca de pe acum să se pregătească rezolvarea crizei — și asta numai prin remedierea atentatelor ce s'a adus constituției și prin retragerea guvernului.

Deputatul kossuthist dr. Kelemen, într'un mare ziar vienez arată că numai crearea unui vot universal cinstit poate pune capăt anarhiei politice în Ungaria, și numai pe baza unei asemenea reforme se poate în-

cheia o alianță între partide. Și trebuie înălțurați din drum toate acele persoane care apar ca o piedică la înfăptuirea unui vot universal larg și cinstit.

IN STRĂINĂTATE.

Noua acțiune a partidului social-democrat din România.

Săptămâna trecută a avut loc la București, ședința de constituire a comitetului executiv al partidului socialdemocrat din România. Cu această ocaziune s'a dat publicității unui comunicat prin care, comitetul executiv luând cunoștință de insinuările și intrigele presei burgheze interesate, despre unele pretinse neînțelegeri în sânul mișcării, declară toate aceste ca născociri cari au de scop a provoca desbinări în mișcarea muncitoare și socialistă. Intre delegații și membrii organizațiilor centrale există cel mai deplin acord asupra tuturor chestiilor, atât teoretice cât și practice.

Comitetul executiv lănd în discuție cazul tov. Dimitroff, delegatul socialistilor bulgari la congresul socialdemocrat din România, care a fost expulzat în timpul când se pregătea să se înapoieze în Bulgaria, consideră această expulzare ca o sfidare adresată mișcării socialiste românești și consideră lupta pentru revocarea acestui decret ca o condiție de onoare pentru mișcarea socialistă din România.

Pentru a se da un avânt mai puternic partidului socialdemocrat, comitetul executiv a luat hotărâre de a combate *apoliticizmul*, adică lipsa de interes pentru chestiile politice care se observă printre muncitorii din România, — dispoziție de spirit care este foarte vătămătoare luptei de clase. Căci a nu se interesa de chestiile politice înseamnă pur și simplu a nu se interesa de viitorul său propriu.

Comitetul executiv invită muncitorimea din întreaga România, să facă o propagandă întinsă în vederea organizării unei petiționări la parlament, prin care se va cere desființarea legii breslelor și modificarea legii asigurărilor. Aceasta petiționare va cuprinde și o cerere pentru introducerea Votului universal, egal secret și direct, pentru toți sușii români, fără deosebire de rasa sau religie.

Când ieși din închisoare...

Când ieși din închisoare, nu mai ieși acelaș ce-ai fost înainte. Ferecat și zăvorit, izolat în celulă, de restul lumii, departe de sgomotul zilnic al vieții, începi să judeci altfel oamenii, cu frământările, amărăciunile și nădejdiile lor. Și mai ales, dacă ai intrat în temniță nu pentru o crimă de rând, ordinară, pentru un furt sau moarte de om — ci pentru adevărul aprig și necruțător ce l'ai propovăduit prin scris și viu grai. — atunci felul tău de judecată suferă și mai mult o schimbare. E mai mult calm, mai multă seninătate în cugetul tău, în aprecierile tale. Așa că ceiaze judecai înainte, când te aflai în văltoarea vieții, cu patimă și preocupat — acum în liniștea chiliei din pușcărie, privești altfel lucrurile. Iată de pildă, pe Gustave Hervé, fostul profesor francez, scriitorul minunat, și gazetarul violent, cel mai înverșunat dușman al armatei, al militarismului și războaielor în general, — a privit câți va ani lumea prin gratiile de fier ale închisorei, și acum în ziarul său „Războiul social“ („Geurre Sociale“ din Paris) își reînnoiește profesia de credință, care apare cu totul nouă, provenită din experiența căpătată în liniștea închisorei. Cele 26 de luni cât a stat în pușcărie, Hervé le-a întrebuițat, cugetând cu deosebire asupra luptelor ce le-a dat în sânul partidului socialist francez.

Și Hervé cu sinceritatea care-l caracterizează, recunoaște că rău a făcut că a atacat pe tovarășii săi, pe deputații socialiști, căci prin aceasta a dus apă la moara dușmanilor muncitorimeii. Antimilitaristul și antiparlamentarul de odinioară, socotit ca cel mai svăpăiat dintre revoluționari — făgăduiește acum să urmărească cu mai mult calm și cu mai multă bunăvoință activitatea socialistilor în parlament. Omul odinioară exegerat în teorie și violent în practică, ieșit acum din temniță, se înfățișează ca om de ordin și de disciplină în sânul mișcării revoluționare franceze.

Pentru mișcarea socialistă a republicii franceze, tactică nouă ce o anunță Hervé, va avea mare folos. De acum înainte, Gustave Hervé, antimilitarist va urma o politică de „militarist revoluționar“. Cuvântul este nou, dar politica este veche. Ca militarist revoluționar, Hervé înțelege să câștige simpatiile pentru mișcarea revoluționară a

proletariatului în uniforma militară. Armata, spune Hervé, cu tinerii ei entuziaști, cu subofițerii ei prost plătiți, — cu ofițerii ei săraci și idealști, poate fi cu noi. Aceasta cerere a armatei, Hervé vrea s'o pună la dispoziția credinței revoluționare. Așa cum e Hervé, el este și va rămâne fala socialismului francez. E destul să arătăm numai o singură faptă din viața lui, pentru a dovedi ce servicii mari a adus el mișcării liberatoare a socialdemocrației.

Când a fost alungat din școală, de corpul profesorilor universitari, Hervé, dascălul prigonit, și-a început viața agitată, neobosită, de propagandist. Patru ani în șir, dânsul a colindat toate satele din ținutul lonnei, făcând de multe ori câte treizeci de kilometri într'o zi, mâncând și adăpostindu-se în casele țăranilor, răspândind pretutindeni, în fraze simple, pe înțelesul tuturor convingerile și crezul lui socialist. Patru ani în șir, Hervé, n'a știut ce-i odihna. Și n'a dormit o săptămână în acelaș pat. Făcând munca cea mai grea, dar poate și cea mai rodnică dintre toate, aceea a propagandei individuale, Hervé, a avut mulțumirea să vadă un ținut întreg, în câțiva ani numai, convertit prin el la socialism. Dar contactul zilnic, cu țăranii, cunoașterea suferințelor acele simple, făcut par'că dintr'o bucată, i-au folosit și lui. Acolo, a înțeles el, în fața muncii vecinice și a durerilor nesfârșite ale unei țărâni care taie brazde adânci în pământul ei și în folosul altora, — tot golul și toată minciuna fraseologiei patriotice. Acolo, în fața viețelor acestea închinat muncii și jertfite pământului, a înțeles ce crimă este războiul și ce nebulă militarismul. Și din mijlocul maselor țăranesti, Hervé, a revenit pe scena sgomotoasă și răsunătoare a politicii, cu hotărârea neștrămutată să ducă război pe viață și pe moarte, — războiului și armatelor.

Să ne cunoaștem oamenii.

Nu odată foile oficioase ale partidului național român au adus acuze partidului socialist și mai ales conducătorilor noștri, că ei luptă numai din interes, nu pentru drepturile maselor. Va să zică acuza ce li-se cuvine lor, ne-o aruncă nouă în față. Ba îndeamnă proletariatul român de a-și deschide ochii, că, ne lăsăm purtați de nas de niște jidovi, cari îndeamnă masele la cioc-

Puterea cuvântului

de: Al Vlahuta.

Ca 'n hasme-i a cuvântului putere;
El lumii aevea-ți face din păreri
Și chip etern din umbra care piere,
Și iarăși azi din ziua cea de ieri.

El poate morții din mormânt să-i cheme
Sub vraja lui atotputernic ești,
Străbați în orice loc, în orice vreme,
Și mii de feluri de vieți trăești.

Te-atinge doar, și tu — o biată clipă
Ce tremură 'ntre două veșnicii —
Privești de sus a lumilor risipă,
Și toat'a lor deșertăciune-o știi.

Aprinde-n inimi ură, sau iubire, —
De moarte, de viață-i dătător,
Și neamuri poate 'mpinge la peire,
Cum poate-aduce mântuirea lor.

Voi, căror vi s'a dat solia sfântă
De preoți ai acestei mari puteri,
Voi, în a căror suflet se frământă
Intunecate valuri de dureri.

Și gânduri de-un întreg popor gândite —
Nu duceți minunatul vostru dar
Ofrandă mâinilor nelegiuite,
Ci, ca pe sfânta masă din altar

A 'mpărtășirii taină prea curată,
Așa cuvântul să vi-l pregătiți —
Ca mii de inimi la un fel să bată,
Și miilor de veacuri să vorbiți.

Eroul tribunei Franceze.

— Jean Jaurès —

O națiune, știut este, e mare când numără în sân-u-i cât mai multe personalități puternice în cari stă răsfrânt cât mai viu un crimpei din idealul maselor. Oamenii aceștia mari singuri dau drept unui popor la pomenirea și la recunoștința dezinteresată a viitorului.

Netăgăduit, Franța stă azi, în multe privințe în fruntea popoarelor. Progresul modern în deosebi îi datorează mult și în toate.

Inzestrați cu un puternic spirit de sinteză, francezii nu sunt tari prin statornicia diverselor curente ale opiniei publice și prin organizarea profesională largă a claselor sociale, ci prin faptul că posedă un mare număr de individualități de seamă, cari crează opinia maselor și o stăpânesc în fiecare moment.

Pe scena politică a Franței frământate de azi — leagănul libertății și al umanitarismului — o individualitate se înalță mare întru toate: șeful partidului socialist unificat, Jaurès.

Ca savant, ca filosof, ca scriitor și om politic, Jaurès e cea mai strălucită întrupare a geniului francez. În el s'a răsfrânt par'că partea cea mai nobilă și mai idealistă a sufletului rasei.

Pe aceste vremuri de restriște reacționară și de materialism înăbușitor omul acesta salvează bunul renume al democrației și al republicii.

Nici savantul, nici filosoful, nici scriitorul nu mă vor opri aci.

Savantul, autor a patru volume de istorie, celebre, a uimit pe toți criticii; filosoful, a fost comparat de profesorii dela Sorbona cu Platon; scriitorul, oricine îi poate admira pătrunderea împletită cu vânoșia, egalitatea, coloritul și farmecul frazei metaforice.

Om politic, oratorul, (căci unul se confundă cu celalalt în Jaurès): Iată despre ce mă voi ocupa în aceste rânduri.

Om politic Jaurès e cerberul demnității Franței în clipele de grea cumpănă. E titanul care sprijină cu pieptu-i republica ori de câte ori reacțiunea se încearcă să o scoată din calea dreptății, democrației și a păcii.

Se încearcă o castă, cea mai primejdioasă, — casta militară — să târască Franța în mărul nedreptății și să o înăbușe sub maldărul falșurilor și al mărturiilor minciinoase? Jaurès e omul care se avântă din prima clipă, la luptă, alături de marele Zola. El demască, pas cu pas, pe criminali și îi înfierează. El contribuie mult la dezmetecirea opiniei publice grav rătăcită.

Cabala înfrântă i-a strigat: „Vândut jidanilor!“

Iscodește șovinismul un prilej de conflict grav, pe o chestie neînsemnată, între două popoare? (Afacerea Fașodei) Jaurès e omul care se pune deacurmezișul baionetelor și

niri sângeroase și la luptă pentru drepturi, și ei se retrag și culeg fructele pentru cari noi ne-am dat și sângele.

Așa — când a ieșit la lumina zilei proiectul votului universal, al opoziției aliate, foile partidului naționalist tipau că românii li-se face nedreptate prin proiectul acela, mai ales la punctul 5. și la punctul cu privire la analfabeți.

Referitor la punctul 5. — îl excludem deocamdată din discuție — și ne oprim puțin la cel cu analfabeți.

Naționaliștii se plâng, că proiectul e îndreptat contra naționaliștilor și mai ales contra românilor, fiindcă românii reprezintă cel mai mare procent de analfabeți.

E adevărat, că românii sunt analfabeți în mare măsură, dar a cui vină e aceasta? Nu a conducătorilor, a „luminătorilor naționaliști“?

Știm, că românii au societăți culturale, cari dispun și de fonduri culturale, și de forțe pentru învățarea și luminarea poporului. Ce-i drept, „Asociațiunea“ și cu despărțimintele ei a și început într'un timp să lumineze poporul, s'au aranjat chiar cursuri de analfabeți. Dar numai un timp foarte scurt.

Pentru ce au încetat cursurile acestea? Dacă continuau mai departe, azi poate ar fi numărul analfabeților români scăzut la jumătate.

Nu cumva s'au resgândit domnii „conducători“ ai poporului, că dacă învață „prostul acela dela sate“, devine conștiu, își deschide ochii, — și atunci se prăbușește temelia de sub picioare a celor mari?

Numai aceasta poate fi cauza, că poporul român e ținut în întuneric și pe mai departe.

Referitor la partidul socialdemocrat, între altele zic foile numite:

„Și socialiștii, prin organul lor „Népszava“. n'au numai cuvinte de-o prefăcută și foarte bănuitoare desaprobară. Constată, că s'a făcut și în acest chip un pas înainte spre ținta finală și că faptul acesta e un nou sentiment pentru continuarea luptei ce poartă de atâta vreme. Nici un cuvânt însă, în constatările lor, din obișnuitul vocabular socialist, la adresa „cânilor întovărășiți“, a „candiților și escrocilor de ultima speță“ etc. Proiectul adoptat de partidele din opoziție are prin participarea lui Justh la a-

înaintea tunurilor, arătând că interesul republicii e nu să se războiască cu Anglia, ci să lege cu ea strânse legături de prietenie.

„Vândut Angliei!“ i-a strigat clica naționalistă.

Azi toată lumea recunoaște, însă, că înțelegerea franco-engleză e, în mare parte, opera lui Jaurès.

Vrea ceata nesățioasă a oamenilor de afaceri să împingă pe Delcassé la cucerirea prin arme a Marocului și, implicit, la războiul cu Germania? Tot Jaurès se năpustește asupra omului nefast și îl silește să se retragă. El dezvăluie, zi cu zi, manoperile partidului colonial. El interpelează, timp de trei ani, aproape săptămânal, guvernele, aducându-le la matcă ori de câte ori lăsau mâna liberă trupelor franceze să încerce a pune mâna pe Maroc prin foc și sabie.

Strigătul interesatilor contra lui Jaurès, firește, nu putea fi altul decât: „Vândut Germaniei!“ Azi e vădit, însă, că dacă Franța poate pune zi cu zi stăpânire pașnică asupra Marocului, fără primejdie de război european, numai campaniei încăpăținate a socialistului Jaurès o datorește.

Izbucnește, în sfârșit, lupta, fără precedent, între proletariatul căilor ferate, de o parte, și companii și stat, de cealaltă? Cine se avântă, trup și suflet în vulturoaia războiului social? Cine oțelește sufletul miilor de robi flămânzi? Cine demască — pe trădătorul cauzei socialiste? Cine infieră fără de legile lui și apucăturile-i de dicta-

ceastă conferință și aprobarea lor indirectă. Și proiectul prevede drepturi electorale pentru toți muncitorii aparținători vre-unei organizații sindicaliste. Acești muncitori trăind apoi în orașe, vor da voturi secrete și la urma urmelor conducătorii partidului socialist n'au nevoie de o mai mare sumă de garanții pentru prosperarea intereselor lor personale“.

„Vor avea o bună ocazie să se edifice și rândurile de luptători socialiști din această atitudine a conducătorilor lor, — căci noi îi bănuim de mult. Și noi suntem convinși de mult, că nu conducătorii de astăzi ai înșelatelor masse proletare, ci noi, milioanele multe ale populațiilor din țară vom da înclăstarea decisivă în lupta pentru democratizarea țării“.

Oare ce cred naționaliștii, că partidul socialdemocrat e numai așa un partid organizat pe hârtie și nedisciplinat cum e partidul național?

Nu, domnilor naționaliști, conducătorii noștri dacă nu-s sinceri sau dacă calcă un pas greșit, fiecare membru al partidului are dreptul să-l tragă la răspundere și pe urmă acela își trage consecințele.

Tochmai acei nu-s luptătorii cari, în timpul luptei pentru o îmbunătățire a soartei poporului, când se dă lupta decisivă, stau la o parte și fac complimente de aderare lui Lukács în loc să dea și ei mână de ajutor, de a zdrobi pe dușmanii poporului.

Mai bine ar face naționaliștii să-și ia masca de pe față, să știm cu cine avem de lucru. Arad. —e.—u.

Să înaintăm!

De un timp încoace, cei mai mulți dintre tovarășii noștri se lasă în nădejdea, că pe toamnă ori mai târziu își vor face datoria cuvenită, deși poate numai în gând le este aceasta. Nu e oare păcat ca pe mai târziu să rămână toate? Rămânând toate pe mai târziu, vor fi cu mult mai greu a se îndeplini.

În tot timpul din urmă, am văzut prin câte și mai câte neajunsuri au trecut muncitorii. Am văzut și aceia, că dorința lucrătorului dela sate ori din oraș, ar fi ca să se bage și el într'o societate oareșcare ca să audă câte ceva și să se mai poată orienta și el despre cele întâmplăte în lume și în țară.

tor? Cine întoarce împotriva-i majoritatea republicanilor sinceri din Cameră? Jaurès.

Reacțiunea de toate nuanțele, ne mai putându-i spune că e vândut vre-unei puteri străine, îi strigă în cor: „Criminalul!“

Iată-l într'o întrunire publică la tribună.

Un colos cu piept de centaur; un cap enorm cu ochii cei mai pătrunzători ce s'au văzut vre-odată, rezemat pe umerii largi și contrastând — ca într'o statuă de Rodin — cu neciopeala bustului.

Eol, gata să dezlănțue furia cuvântărei viforoase.

Inceputul și părțile comune ale cuvântărei au tăria discursurilor oratorilor de talent, în momentele lor culminante. Cuvântul scandat nu te pătrunde ca o sulită, ci te cuprinde, te înlanțue. Fraza nu țâșnește ca izvorul din steiul de piatră, ci se întinde egală ca o pânză de pe un sul imens, cade ca apa în cascadă. Expresia „glas de aramă“ nu se potrivește nimănui mai bine ca lui Jaurès. Sub suflul vorbeii amănitoare și repetate — Jaurès e Victor Hugo al cuvântului — marea de oameni se înmlădie ca holda, ca valul, sub bătaia regulată a vântului. Ritmic, masa omenească se pleacă spre tribună și se îndepărtează, fără voo, cum îi comandă gestul hipnotic al titanului cuvântului.

Cum simte că vârtejul argumentărei se apropie, omul se piticește, ochiul i se în-

Toată dorința lui se sfarmă văzând cu ochii, căci muncitorul dela sate și orașe, dela plug și dela fabrici, rabdă în cele mai multe rânduri foamea, din cauză că nu-i salarizat așa după cum ar merita. Asta îl reține dela toate.

Muncitorii români nu trebuie să între în societăți ale domnilor și inteligenței, căci la vre-o petrecere ori convenire de ale lor se uită peste umăr la ei, căci dânși disprețuesc pe muncitor chiar român fiind, ca și cum acel muncitor n'ar fi om, ci fiară sălbatică.

De fapt, un muncitor trebuie să fie mai bine văzut în orice societăți, căci acel muncitor reprezintă munca, sfânta muncă, care aduce bun folos în toate privințele societății.

Ne-a sosit și nouă timpul să ne punem pe lucru, să tăiem din năravurile rele ale unor domnii cari se luptă numai și numai pentru interesul lor. Să nu așteptăm până la toamnă, ci de pe acuma să arătăm bandiților și hoților că existăm și noi pe pământ.

În primul rând să facem agitație mai multă pentru mișcarea socialistă și să strângem mai mulți tovarășii în rândurile noastre, ca să putem ajunge la nivelul de mult dorit. Ar fi bine, ca să se facă și mai multe donații pentru fondul de agitație. Știu foarte bine tovarășii, că numai din acest fond se mai poate trimite câte-un orator pe la adunările populare ce se țin în satele și orașele din Ardeal etc.

Deci dacă mulți din noi n'am dat până acuma importanță destulă mișcării, să jertfim de acum înainte câte 1—2 ore pe săptămână în interesul ei. Să strângem cât mai mulți tovarășii în secțiunile noastre socialiste.

Puneți-vă numai pe lucru, căci numai așa vom ajunge la izbândă!

T. Moga.

„Adevărul“

este singura foaie românească, care apără interesele muncitorimeii. Fie-care muncitor român are datoria morală a o abona, ceta și răspândi pretutindeni.

Comitetul.

chide, respirația i se contenește, ca și cum s'ar feri ca trăznetul cuvântărei să nu cadă asupra-i. Frazele curg vijelioase, zmulgând totul în drum — cum frânge vijelia crenșile, cum răstoarnă arborii și netezește stâncile — și rostogolindu-se ucigătoare asupra adversarului.

Esti năuc; numai uralele asurzitoare te dezmeticesc. Te pipăi ca să vezi, par'că, dacă nu ți s'a întâmplat ceva.

În plină perorație, mulțimea înșfacă pe titan și îl poartă ca pe un zeu până în stradă, departe. Discursul și-l sfârșește, astfel, pe tribună de carne omenească.

Rămas singur, te întrebi, tu omul care venise-și acolo într'adins ca să nu te lași să fii mișcat, cum se face că ai căzut victima acestui Satan al cuvântului?

Și lucrurile se petrec aproape identic la Cameră, când vorbește Jaurès.

Sunt clipe când întreaga Cameră e în picioare, când aplauzele și ovațiile curg de pe toate băncile, deși fondul discursului jicnise două treimi din adunare. Nimeni nu poate rezista oratorului al cărui egal neamurile nu-l pot avea decât la interval de veacuri.

Cu un asemenea om a avut de luptat un Delcassé un Clémenceau, un Briand.

Și rezultatul duelului e ușor de prevăzut.

Toma Dragu.

CRONICA.

— **Nouii greve ale clăcașilor.** Deși nicăieri nu se află agitatori cari să aștepte pe muncitorii câmpurilor, aceștea totuși în multe locuri declară greva. Și care e pricina? Numai mizeria. E doar atât de mare sărăcia, și atât de mică plată ce o dau domnii acum în vremea secerișului, încât clăcașii fără să fie auzit ceva de socialism, în fața salariilor de foame și a lipsei care-i amenință iarna, preferă mai bine să nu lucreze, decât să capete o plată de ris pentru truda lor.

Dar domnii proprietari agrari, judecătorii, procurorii, se îngrijesc ei ca prin ajutorul baionetei și a temniței să silească pe clăcași să reia lucru. Așa secerătorii marelui proprietar Koloman Réthy în *Berettyóújfalu*, cari au declarat zilele trecute grevă, fiindcă muncesc curat pe de geaba, au fost siliți cu baionetele jandarmilor să revie la lucru. Apoi pe proprietățile baronului Pallavicini, la Rintaner, clăcașii au declarat greva. Rezultatul a fost că 19 dintre clăcași au fost condamnați la 60 zile închisoare. Acelaș lucru l-au pățit 20 de clăcași de pe moșia lui Schreiber din Salonta-mare, au fost osândiți la câte 15 zile temniță.

În Ungaria, e dar cu neputință în actualul regim al oligarhiei, ca muncitorii câmpurilor să lupte pentru îmbunarea soartei lor. Și aici, votul universal e chemat să aducă tămăduire.

Știri mărunte.

— **Reîntronarea lui Abdul Hamid.** Un ziar francez anunță, că între guvernele din Petersburg și Berlin, are loc un schimb de vederi pentru detronarea actualului sultan al Turciei, Mohamed al V-lea și readucerea pe tron al fostului sultan Abdul Hamid.

— **În amintirea lui Ferrer.** Guvernul spaniol a interzis toate întrunirile ce au fost convocate de partidul socialist și liber cuceritor pentru a prăzni amintirea marelui dascăl al școlii libere, care a fost împușcat mișelește, din porunca clerului spaniol. Cu toate acestea, la Barcelona s'a ținut o mare adunare populară de protestare contra măsurilor guvernului. S'au produs ciocniri între mulțimea și poliție. Poporul striga: Trăiască republica, jos regele Spaniei. Poliția a făcut mai multe arestări.

— **Holera.** În acelaș timp, boala asta nemiloasă s'a ivit și în anul acesta în Ungaria și Rusia, tocmai în două țări unde prigonirea și întunericul băntuie mai tare. Primul mort la noi de holeră a fost muncitorul Farkas din comuna Mindszent (cot. Ciongrad).

— **Pentru pace.** Într'un orașel din Elveția, au avut loc tratative între un reprezentant al guvernului turcesc și contele Fusinato dela ministrul de externe al Italiei — pentru a se ajunge la încheierea unei păci între Italia și Turcia, țări cari își perd avutul și vieți omenești în Tripolis. Fiindcă deosebirile de vederi ale ambelor părți — erau prea mari, tratativele s'au rupt fără vre-un rezultat.

— **Șef de poliție criminal.** Locotenentul polițist Cortignan din New-York a mărturisit procurorului că Prefectul de poliție din New-York, Wallow, a luat parte la săvârșirea multor omoruri, și că e în măsură să dovedească aceasta cu probe pipăibile.

— **A murit un împărat.** E vorba de Mikado-ul Japonez Mutsuhito, care suferea de o boală ce nu iartă. El a fost creatorul Japoniei moderne.

— **Austro-Ungaria se înarmează.** Din Viena vine știrea, că ministrul de război Aussenberg a adresat un memoriu împăratului-rege, prin care arată nevoia absolută de un im-

prumut de peste un sfert de miliard cor., pentru înzestrarea grabnică a artileriei cu noi tunuri de oțel. Parlamentul a respins odată această cerere, dar ministrul de război stăruie și acum, ca să provoace la toamnă încercături politice în monarhie.

— **Schimbarea de guvern în Turcia.** Imperiul turcesc are de două săptămâni un nou minister, sub șefia lui Mukten Pașa, chemat să restabilească liniștea internă, să potolească pe albanezi cari de luni de zile se războiesc în munți cu oștirile turcești și să împace Liga militară, cari e compusă de ofițeri cu pretenții de domnie tiranică și care amenință cu revoluție. Prima măsură a guvernului nou e disolvarea Camerei. Prin aceasta s'a pus în conflict cu tinerii turci.

Activitatea noastră.

— **Apel către tovarășii din Budapesta.** Secțiunea română socialdemocrată, va face o excursiune Duminecă 11 August, la Visegrád. Cei cari vor să ia parte la aceasta excursiune, să fie Duminecă dimineața la 7^{1/2} la gara de nord (nyugoti pályaudvar) de unde vor porni cu trenul.

Rugăm pe toți tovarășii noștri să facă propagandă pentru a lua cât mai mulți parte la excursiunea aceasta, care va fi frumoasă și instructivă. Seara ne vom înapoia cu vaporul către Budapesta. Cheltuielile sunt minimale. *Comitetul secțiunii.*

— **Indreptare.** În numărul nostru din urmă din greșală a rămas afară dela raportul adunării din Oraștie donația tov. Ioan Herta către secțiunea înființată, 10 coroane pentru care i se mulțumește și pe aceasta cale.

Mișcarea sindicală.

— **Adunarea grupului muncitorilor de pământ din Sebeșul-S.**, s'a ținut la 2 August, la 6 ore seara unde au luat parte peste 400 membri. A vorbit tov. Nicolae Săliștean președintele organizației și tov. Ioan Crețu, care într-o vorbire mai lungă s'a ocupat despre foloasele organizației. A mai vorbit în ungereste tov. Csermák Pál dela centrala zidarilor din Budapesta. După aceasta s'a luat hotărârea a se plăti câte 20 fileri cotizație pe săptămână, în schimbul căreia toți membri vor căpăta și foaia „Adevărul“ în fiecare săptămână.

Înainte deci fraților că vom progresa în cultură, în putere, în organizațiile noastre, câștigându-ne o soartă mai bună și drepturile noastre omenești.

— **Lucrătorii pentru mobile de fier și metal** să ocolească Budapesta, fiindcă contractul colectiv e pe sfârșite și prin urmare situația e nesigură.

— **Lucrătorii în lemn** să ocolească Vârșetul și Șopron.

— **3000 de lucrători eschiși dela fabrica Ganz.** Săptămâna trecută direcțiunea fabricii de electricitate, a concediat pe toți lucrătorii ei, în număr de aproape trei mii. Cauza acestui mare louk-hoet e o grevă ce-au declarat-o la 19 Iulie, 196 strungari, drept protestare, că omul lor de încredere a fost concediat pentru motive neînsemnate și scos afară din fabrică de un polițist. Apoi direcțiunea fabricii a mai introdus un sistem de muncă care duce numai la micșorarea salariului lucrătorilor. Autoritățile voiau să mijlocească o împăcare între fabricant și lucrători, dar direcțiunea fabricii refuză până astăzi să trateze cu lucrători. Cei eschiși sunt solidari și nădăjduiesc că izbânda lor e sigură.

Tovarăși!

Muncitori!

Răspândiți pretutindeni foaia noastră „Adevărul“, care apără interesele poporului român!

O întimpinare.

Onorată Redacțiune!

Vă rog respectuos să binevoiți a da loc următoarelor rânduri în coloanele ziarului muncitorilor, ca să aducem la cunoștința domnilor că nu putem să fim ai aceluia, căruia ne trimite un fecior de popă crescut cu banii pomenirilor în biserică, adăpostit cu stipendii tot din fundațiunea bisericeii, și îndopat cu prescurile date tot din partea poporenilor.

Următorul caz trist s'a întâmplat la noi din partea unui domnișor, — absolvat, — foarte inteligent.

Ținându-se adunarea muncitorilor de pământ la noi în 30 Iunie st. n. După adunare la 1 Iulie st. n., dimineața pe la orele 4 mergând un om la muncă se întâlnește cu câțiva dintre domnișori venind dela birt, turmentați de alcool, unul dintre domnișori agrăește pe moșul P. C. cu cuvintele: Unde mergi moșule?

P. C. răspunde: — la muncă, domnișorul! Scris ești la socialiști?

— Scris, i s'a răspuns din partea moșului.

Atunci domnișorul cu numele David, fecior de popă, punând mâna pe umărul moșului îi zice:

— Să fii al dracului, — să știi că eu zic.

Firește, moșul neavând absolut nimic în mână, de oarece uneltele de lucru le-a lăsat la moșie, spoveditu-l'a în felul acela că domnișorului din poveste sunt sigur că nu va mai avea poftă ca și cu altă ocaziune să se adreseze unui om trudit de muncă în așa chip.

Așa dar feciorul de popă cu banii care i-au dat moșul și altul ca el, — tatălui seu, în calitate de popă, — feciorul în contul credincioșilor poporeni a băut toată noaptea până când aruncat fiind afară și-a răzbunat pe moșul prin cuvintele astea: — De, du-te dracului dacă ești scris la socialiști!

Bravo ție, fecior de popă!

Oare feciorul acela de popă nu-și aduce aminte că și dânsul tot din muncitorii de pământ, adevăc din viață de opincă se trage, iar acum după ce a absolvat școli tot din banii mai multor ca și dela moșul acela „dat dracului“, nu-i este rușine să se pronunțe astfel?

Regretăm că suntem siliți să aducem astfel de cazuri înaintea publicului.

Va se zică noi muncim, susținem școală, biserică și în urma muncii noastre tot noi să fim huliți și batjocoriți de niște nemernici cari nu merită să treacă pe dinaintea noastră.

Se vede dar pe cine hrănim, — dăm pâine asudată scump, și el drept răsplătire aruncă pietroiul după noi, fiind noi albinele care adună mierea, iar ei numai niște trântori care o mănâncă.

Rușine să le fie!!!

Deocamdată atâta.

„sur.“ „Sebeșanul“.

Secțiunea română din Budapesta ține întruniri, conferințe științifice și literare în fiecare Duminecă seara la ora 8. Iar în fiecare Mercuri seara se țin ședințele seminarului liber, în restaurantul Tautner Ferenc în Népszínház-utca Nr. 9.

Secțiunea română din Brașov, ține conferințe științifice și literare în fiecare Marți seara la ora 7 în sala Clubului Muncitorilor din str. Porții.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.